:::::::::::::::::: TARTU JA MAAILMA KULTUURILEHT :; ÜHETEISTKÜMNES NUMBER : FESTIVALI ERI ::::::::::::::::::::::::

MÜÜRILEHT

KOLLEEGIUM: KAISA EICHE, PÕIM KAMA, MARGUS KIIS, MAARJA MÄND, MARTIN OJA, KRISTINA PAJU, IVAR PÕLLU, JOONAS SILDRE, HELEN TAMMEMÄE, GREGOR TAUL, SVEN VABAR, BERK VAHER :; KUJUNDAJA: MADIS KATZ :; VÄLJAANDJA: MTÜ GENIALISTIDE KLUBI : WWW.GENKLUBI.EE/MUURILEHT :; TOETAJAD: TARTU LINN, TARTU KULTUURKAPITAL :; TRÜKK: PRINTALL :; TRIAAŽ: 2000 :; TASUTA!

AB²

ECLECTICA
www.eclectica.ee

ART IST KUKU NU UT

DRAAMA
EESTI TEATRI FESTIVAL 2010

II : FESTIVALI ERI

2 ::::::

:::::::::::::::::: MÜÜRILEHT : ÜHETEISTKÜMNES NUMBER : FESTIVALI ERI :::::::::::::::::

4 :::::::

:::::::::::::::::: MÜÜRILEHT : ÜHETEISTKÜMNES NUMBER : FESTIVALI ERI :::::::::::::::::

ART
IST
KUKU
NU
UT

Kaasaegse kunsti festival
08.09.2010 – 02.10.2010, Tartu

:::::::::::::::::: MÜÜRILEHT : ÜHETEISTKÜMNES NUMBER : FESTIVALI ERI :::::::::::::::::

AB 2

ARTISHOKI BIENNAAL TARTUS

Müürilehest küsib **Helen Tammemäe**, vastavad I biennaali üks kuraatoreid ja üks algidee autoreid **Maarin Mürk** (teise poole moodustas **Margus Tamm**) ning II biennaali kuraator **Kati Ilves**.
Kommenteerib **Jaak Tomberg**.

Helen:
Kati, tänavust biennaali kureerid sina – milles peegeldub eelkõige sinu nägu? Mis eesmärgid oled endale püstitanud?

Kati:
sõltun suures osas ette antud formaadist. Kui Margus Tamm ja Maarin mulle aasta tagasi teise näituse kureerimise ettepaneku tegid, leppisime koheselt kokku, et formaat põhiosas ei muutu – mudel 10 x 10 x 10 (10 kriitikut, 10 kunstnikku/projekti, 10 päeva) jääb. Mõtestasin ümber kontseptsiooni, mille alusel kunstnikke ja kirjutajaid valisin. Ma ei hakka seda siinkohal ümber jutustama, sest domineerima jääb siiski formaat ise oma nõudlikkuses, aga kellel huvi, siis kõigega saab lähemalt tutvuda kodulehel **www.artishokbiennale.org** ning **eelmise näituse kataloog on leitav pdf-kujul Artishoki blogist.** Seal on lisaks kuraatori statement'ile ka kõik tekstid ning pildimaterjal eelmistest projektidest.
Konkreetselt muutsin näituse tihedamaks. Kuna Tartu Kunstimaja andis lahkelt meie käsutusse kõik kolm galeriid selleks kümneks päevaks, siis üritus laienes juba seetõttu. Näitus ise – st ühel konkreetsel päeval eksponeeritud kunstiprojekt – on lahti kl 17-21. Iga päev toimub avamine ja artist talk. Avamine algab kl 17 ja talk kl 18. Vestlus kunstnikuga kompenseerib mingis mõttes seda, et iga töö (muuseas, kõik tööd on valminud konkreetselt selle ürituse jaoks. Kunstnik võib neid muidugi edaspidigi eksponeerida, aga varasemalt neid näidatud pole) on näitusel vaid 4 tundi. Artist talk'e viivad läbi erinevad inimesed, kes pole projektiga seotud ja enamuses on ka kunstidistsipliinist välispoolt.
Kogu üritust dokumenteeritakse ja klipid lähevad meie kodukale. Tööd, mis on maha võetud lähevad Monumentaalgaleriisse "lattu" – see tähendab, et eelnevalt eksponeeritud töid on siiski võimalik näha, kuid kihiliselt ja formaadivabalt. Laos, noh. I korruse galeriis hakkab *loop*'ima eelmise korra projekt.
Ehk siis eesmärgiks, loomulikult, on teha paremini kui 2008. aastal... :) Võtta arvesse toonaseid probleeme ja neid eos vältida. Kui hästi see õnnestub... saab näha.

Helen:
miks just Tartus? Kas Tartul on mingeid eeliseid sellise ürituse läbi viimiseks?

Kati:
näituse formaat on nii ebatavaline, et juba see seab ainuüksi teatavad tingimused. Ma ei arva, et seesugune segipaisatus oleks põhjendatud iga näituse puhul või et seda peaks tegema pidevalt. Aga üle aasta, erinevates kohtades erinevate kunstnike ja kirjutajatega läbi mängides, võib see anda mingisugust tulemust – olgu selleks siis kriitika situatsiooni parandamine, kommunikatsiooni loomine kunstnike ja kriitikute vahel või lihtsalt näitusepildi rikastamine. Seetõttu oli ka selge, et samas kohas pole mõtet sama asja teha. Tallinnast Tartusse kolimine tundub meeldiva värskendusena, usun, et see toob osaliselt kaasa ka publiku vahetumise.

Helen:
Artishoki biennaali puhul on tegu eelkõige kunstniku-kriitiku suhtega, selgitage palun seda kontseptsiooni lähemalt.

Maarin:
kunstniku-kriitiku suhted on tavapäraselt paika pandud ja määratletud – kõigepealt on esitletud teos ning sellele järgneb (siinsetes tingimustes nädala kuni poole aasta pärast) tekst. Tavapärane olukord on, et paraku tihti ei järgnegi mingit teksti. Selline järjekord jätab kriitikule viimase sõna õiguse – ta räägib alles siis, kui kunstniku poolne žest on täiesti valmis, on olemas teos ning selle presenteerimine kontekstis, galeriis vms. Meid huvitas, mis juhtub siis, kui kriitik on sunnitud tegelema tavapärases mõttes pooliku teosega – on olemas küll töö, kuid selle esitlemist ei ole kriitik näinud. Artishoki biennaali käigus maandub kriitik samale pulgale kunstnikuga, kes paneb välja oma töö, kuid tagasisidet tuleb alles ootama jääda.
Kellele jääb siis n-ö viimase sõna õigus? Ilmselt publikule, kes satub galeriis vastamisi kahe teosega – nii n-ö alusteose kui ka järgmise kihistuse, aga ikkagi omaette teosega – tekstiga alusteose kohta. Mõlemad on ilmselt poolikumad kui tavapäraselt nii kunstnik kui kriitik on harjunud – kunstniku tööle lisanduvad 10 sekkumist, mille üle tal kontrolli ei ole ning kriitikute tekstid kirjutavad teosest ilma kontekstita, olemata seda kohati isegi valmiskujul näinud. Meie mõte oligi torkida asjade väljakujunenud järjekorda ning muutes mängureegleid, jõuda läbi tekkiva ebakindluse ehk huvitavamate lähenemisteni ning tuua tähelepanu alla kunstiteose ja seda kajastava kriitika suhted ka üldisemalt.

Helen:
kellele biennaal eelkõige suunatud on? Kunstnikule, kriitikule või publikule?!

Kati:
nagu iga kaasaegse kunsti näitus, on Artishoki biennaal suunatud ennekõike kunstiavalikkusele. Julgen seda väita, sest "müstiline tavainimene" on suhteliselt harvaesinev liik galeriipinnal. Ei maksa lasta end eksitada netikommentaatoritest – need inimesed ei külasta galeriisid reaalselt kunagi, mõni on ehk parimal juhul kunagi klassiga kunstimuuseumisse sattunud – vaid lahmivad niisama ning elavad oma kibestumust/harimatust välja. Samas võiks see konkreetne näitus pakkuda huvi ka kirjutajatele, illustreerides ehk teose ja teksti suhteid ka laiemalt kui ainult kunstiproblemaatika pinnalt. Kuraatorina ootan loomulikult erinevat publikut, nii et kutsutud on kõik ja kartma ei pea, et aru ei saa või kaasaegne kunst ei kõneta. Lisaks tekstidele, mida on koguni kümme ning nii eesti- kui inglise keeles on ju ka artist talk'id, kus iga päev iga kunstnikuga vestleb üks kutsutud spetsialist. Viimaste hulgas on nii kirjandusteadlasi, filosoofe, kunstnikke, kirjanikke kui kuraatoreid. Usun, et n-ö teiselt distsipliinilt tulevad inimesed oskavad küsida just neid küsimusi, mis siseringis märkamata jäävad.

Kommenteerib Artishoki biennaalil kriitikuna osalev kirjandusteadlane
Jaak Tomberg:

Kriitilise kirjutaja jaoks on ARTISHOKi kunstibiennaal võrdlemisi haruldane ja iselaadne võimalus vahetumalt kogeda kunstitekstide ja kriitiliste tekstide omavahelist vastastoimet, sünergiat. Kriitika seisab siin kunstile märksa lähemal kui harjumuspärases ajakirjanduslikus formaadis: kriitikatekstid valmivad kuns-titeostega peaaegu samaaegselt, kriitik ei seisa kunstnikuga võrreldes enam rangelt teisejärguliselt kajastaval tasandil, vaid kunstiteosest ühe või kahe sammu asemel pigem n-ö pool sammu maas. ARTISHOKKi tehes saavad kriitikud kunstnikega harilikust märksa lähemalt suhelda, näituse valmimisprotsessi ajal on toimunud mitu omavahelist kohtumist ning nii mõnigi kriitiline tekst on tulnud kirjutada mitte veel täienisti valminud töö kohta, vaid mingil määral ka eelkaemusliku ideekontseptsiooni põhjal.
See tavapärasest tihedam ühistegevus (rangelt võttes teeme me kõik „üht näitust") on nii mõndagi õpetanud ka selle kohta, mida kunstnik ise kriitilisest tekstist võiks oodata – näiteks mulle kui kunsti-institutsionaalia kaugele ja seni pigem kirjandusest kirjutanud inimesele – seega seekordsele „inimesele tänavalt" – on saanud selgeks, et kunstikriitikas peaks kirjanduskriitikast rohkem arvestama kunstitegevuse n-ö kollegiaalsemate aspektidega. Kirjasõna tundub immateriaalsem, individuaalsem, aga kui kunstiteos on mingile näitusele välja pandud, siis mängib siin suures osas kaasa juba kunstniku varasem tegevustaust ning kuraatori tõlgenduslik valik – kõik see kaasab kunstiteose juba laiematesse protsessidesse, mille olemuse kriitiline peegeldus ja mõtestus võib kunstnikule väga kasulikuks osutuda.
ARTISHOKi näituseformaat tingib ka vajaduse kirjutada loomingulisemaid, loovamaid kriitikatekste: kui tekstid ripuvad töödega samas näituseruumis, siis pole näiteks lugejale mõtet kirjutada, mida saalis vahetult näha on, sest see on talle nii või teisiti ilmselge.
ARTISHOKile kirjutamine pole mitte niivõrd „teise tasandi" adekvaatne kajastus, vaid koos- ja kaasaloome: armastaksin mõelda, et kriitikatekstid on kunstiteosega samatasandilised, või õieti, et teos ja tekstid koos moodustavad ühe suure ühisteose, mille kõik osised on justkui omavahelises otseses tähenduslikus lühiühenduses.
Veel üks asi, mida ARTISHOKi biennaal mulle kui kriitilisele kirjutajale on õpetanud, on see, et väga raske ning mingis mõttes moraalselt ebaõige on kirjutada teose kohta, mis üldse ei kõneta. Kui teos on poolt- või vastumeelne, või mingil tähenduslikul kombel mittemidagiütlev, siis palun väga. Aga kui ta üldse mitte mingil moel ei kõneta, siis ei peaks kirjutama. Ning on üsna väike tõenäosus, et suvalised järgmised kümme teost seda kindlasti teeksid. Seeläbi mõistan ka nende igapäevaste ajakirjanduslike „püstolkriitikute" võimalikke raskeid katsumusi...

Helen:
mis te arvate, mis on kirjutamise juures kõige keerulisem?

Kati:
olen kirjutamise ise läbi teinud, 2008. aastal osalesin kriitikuna. Keeruline on ümberhäälestus – see, et tekst valmib tööga enam-vähem paralleelselt ning on mingis mõttes ka osa tööst. Seesugune kirjutamine annab samas teksti autorile rohkem vabadust – pole tarvis rääkida kõigest, vaid saab kontsentreeruda. Kõige olulisem möödalaskmine oli ehk see, et teost püüti eksponeeritult ette kujutada. Tegin seda ka ise, arvestamata, et paigutus galeriis on ainult üks osa, millest lähtuda. Nii vaba formaat lubab julget, põnevat ning pretensioonikat eneseväljendust. Saab näha, mis juhtub sel korral. Kolm kriitikut kümnest (**Elnara Taidre**, **Anneli Porri** ja **Indrek Grigor**) osalesid ka eelmisel korral – nemad peaksid üsnagi hästi teadma, mida teha ja mida mitte.

Helen:
mis te arvate sellest nö lolli publiku fenomenist, kes kaasaegsest kunstist aru ei saa? Kuidas õpetada kunstikauget inimest sellist näitust vaatama ja kas tal tasub üldse tulla?

Kati:
see on teema, mis mind isiklikult üldse ei eruta. Esiteks arvan, et igale sõnavõtule (eriti kui see eksisteerib anonüümselt internetiavaruses) ei maksa tähelepanu pöörata, teiseks – ma ei soovi kõlada kuidagi elitaristlikult – aga kaasaegne kunst on paraku keeruline ning nõuab mingisugust eelteadmist ja seda otseselt lihtsustada ei anna. Seetõttu nõuab näitusele tulek viitsimist süveneda, lugeda saate- ja pressitekste. Aga tulla tasub loomulikult.

Helen:
kuidas võiks Artishoki biennaal mõjuda Tartu kunstielule laiemalt?

Kati:
loodetavasti värskendavalt. Samal ajal toimuvad Tartus ju kõik üritused, mida ainult ette annab kujutada – avangardmuusika festival Eclectica, mis on ka Artishoki biennaali ametlik koostööpartner, teatrifestival Draama, Tartu Kuns-tikuu, jne. Loodan, et biennaal raputab kohalikke heas mõttes ning Tartu muidu vaiksevõitu kunstielu aktiviseerub. Selle all pean eelkõige silmas rahvusvaheliste näituste ja konverentside korraldamist ning ka tõsisemat koostööd Tallinna ja Pärnu kunstiringkondadega.

2nd ARTISHOK BIENNALE / II ARTISHOKI BIENNAAL

2.-11. september 2010, Tartu Kunstimaja
avamised iga päev kl 17, *artist talk*'id iga päev kl 18

www.artishokbiennale.org

OSALEVAD
KUNSTNIKUD
& AJAKAVA:

2. september –
Merike Estna
artist talk'i viib läbi kunstnik
chaneldior

3. september –
Toomas Thetloff &
Taavi Piibemann
artist talk'i viib läbi füüsik ja
arhitekt **Kaja Pae**

4. september –
Marge Monko
artist talk'i viib läbi
kirjandusteadlane
Johanna Ross

5. september –
Anna-Stina Treumund
artist talk'i viib läbi kuraator
Rael Artel

6. september –
JIM
artist talk'i viib läbi filosoof
Katrin Parbus

7. september –
Kaisa Eiche
artist talk'i viib läbi kuraator ja
kriitik **Anders Härm**

8. september –
Johnson & Johnson
artist talk'i viib läbi kirjandus-
kriitik **Maia Tammjärv**

9. september –
Rauno Thomas Moss
artist talk'i viib läbi kunstnik
Tanja Muravskaja

10. september –
Laura Pählapuu
artist talk'i viib läbi kirjanik ja
kriitik **Berk Vaher**

11. september –
Jevgeni Zolotko
artist talk'i viib läbi kirjanik
Anti Saar

OSALEVAD
KRIITIKUD:

Gregor Taul,
Corinna Kirsch,
Kiwa,
Anneli Porri,
Jaak Tomberg,
Elnara Taidre,
Indrek Grigor,
Rebeka Põldsam,
Margus Tamm,
Maarin Mürk

KURAATOR: Kati Ilves

KUJUNDUS: Margus Tamm

10 ::::::

01. SEPTEMBER 21.00 · GENIALISTIDE KLUBI · LAI 37 TAGA

ECLECTICA
www.eclectica.ee

VLADISLAV DELAY

LIVE | GER

STEREO HYPNOSIS

LIVE | IS

joel tammik & kaido kirikmäe

LIVE | EST

MIMICRY

LIVE | EST

dj **ALEX FISHER** ger
dj **ENAR RAKETT ESSENSON** stereo öö
dj **RENKA RENKA** eclectica

VISUAALID: KASHEL

Piletid müügil Piletilevi müügipunktides üle Eesti · Kuni 1. septembrini 150.- kohapealt 195.-

12 ::::::

us, which we never stop to really even think! I respect old fashion hard workers. I hope people could be proud of their work, whatever the work is. I cannot even start about the nurses and about how brave they are.

In you opinion, what exactly makes your work so appealing to audience in so many countries?

Oh, maybe my works are speaking some international language, and that is why they are appealing to the international public. I have crew up in Finland, but my visual roots are in the whole western culture. And those roots you can see in my art. And after starting travelling also in India more than ten years ago I have taken the candy colors more seriously. You know that in Finland we are not famous of the very bright colored architecture, or the nature. Of course we have also really beautiful pink sunsets, but the best ones I have had in India. And we have the red wooden houses, but the rainbow color villages are in Italy where I have been travelled, studies and lived. And all the visual things I have collected in my mind come out in sooner or later in my art. Also in my art are visible the echoes of the childhood, and we all have been children.. And now when we are not anymore, my works display some longing.

What comics do you read yourself?

I am very picky comic reader, because I ask for the satisfying visual world and a good story. Most of the comics I read are from my husband's Matti Hagelberg's bookshelf, who is a great comic artist. My second favorite comic artist is now Mark Bayer. He is totally deranged and brilliant.

Your favorite painter(s)?

I have plenty of painters and visual artist I love. In Swiss Pipilotti Rist I admire her attitude. And I adore in Japanese Yoshitomo Nara's work the spirit he has in his paintings. Swedish Karin Mamma Andersson's paintings are just so beautiful, and that is enough in her case. And Finnish, in Spain living artist Riiko Sakkinen is my good friend and in his work I love both the sharp content and the pleasure for the eye. Then there's in my favorite list also Swiss, NY based artist Olaf Breuning, whose website is worth of visiting.

Do you set boundaries between comics and painting or other art fields?

I don't set boundaries between comics and painting or other art fields!

A recent study in Newsweek concluded that the best country to live in is Finland - if you want life that's healthy. safe and gradually improving. Is Finland the best place in the world for an artist, too?

Hahaa, well, if I would have been born to New York City, I would be much more famous in the international art field! At least it is fun to think so. Helsinki is somehow exotic. I just got the post card from the Canadian artist and art journalist Nadja Sayej. She is a great personality, a walking piece of art herself, and she wrote that I am the most powerful female artist in Finland. That is an honor! But hey, let's not forget that she came to Finland because this is a small exotic country and the Finnish government supports also that kind of cultural exchange. So yes, Finland is good.

Do you know where are you going as an artist?

I try to keep on thinking, working and keeping the sincerity. I repeat the late Astanga Yoga teachers Sri Pattabhi Jois's slogan „Do your practice and all is coming". My practice is art, I guess.

How do you relax?

I am not very good on that. I should practice more yoga and meditation, but when I'm really tired I keep still on working, and after that I am looking a while the TV. That hardly gives me the better feeling, because I don't like the violence on the front of my eyes. But when things go right I work, which I love, and then I relax with my family, with very normal family life. I think work, food, sleep, playing and love is what person needs. And we need enough wisdom to say no for too much work. But hey, we are here to learn.

Katja töödega saab lähemalt tutvuda: www.katjat.net

Katja Tukiainen 2010, "Happiness is a place called Kuusankoski", painting on tarpaulin, 3,5 x 3,5 meters

Katja Tukiainen 2010, "Mademoiselle Good Heavens bathes with Karl Marx", painting installation

Katja Tukiainen 2010, "Discotheque pick up lines 4", oil on canvas, 70 x 70 cm

14 :::::::

:::::::::::::::::: MÜÜRILEHT : ÜHETEISTKÜMNES NUMBER : FESTIVALI ERI :::::::::::::::::

16 ::::::

:::::::::::::::::: MÜÜRILEHT : ÜHETEISTKÜMNES NUMBER : FESTIVALI ERI :::::::::::::::::

18 :::::::

:::::::::::::::::: MÜÜRILEHT : ÜHETEISTKÜMNES NUMBER : FESTIVALI ERI :::::::::::::::::

KOLM HOMMIKUT
+ SISSEJUHATUS
+ VÄLJAJUHATUS

tekst: Hiri Müüripeal
pildid: Liisa Kruusmägi

Proloog

Baar kõrvaltänavas, mille kohta vahel öeldakse ka kohvik. Taustaks mängib Nu Pogodi tunnusmuusika. Igatahes, on vaikne esmaspäeva õhtu ja linnas liigub ringi vähe inimesi. Seda väga lihtsal põhjusel — *blue montag*. Ja mida see tähendab, teame me kõik — on järjekordne esmaspäev, mis nõuab oma ohvreid nagu Minotaurus süütuid neitseid. Igatahes, seal baaris istub leti taga üks mustade kõrvadega jänkuneiu, seljas hall maika, kus kirjas *I Love Boys*. Korralikke isajäneseid ta armastab, seda ta ei salga! Igatahes, istub baarileti taga ja ootab oma Õiget Jänest. Oodates koob. Korralik Eesti jänkuneiu on praktilise mõtlemisega — kui oodata, siis kaua, ja kui oodata kaua, siis ei saa ju niisama oodata. Mine tea — äkki ootad ehk peaaegu asjata, ja kui samal ajal midagi ei tee, siis on ju aeg lihtsalt raisku läinud. See lihtne Tammsaarelik tõde, et *tee tööd, siis tuleb ka armastus*. See jänkuneiu seekord oma Õiget Jänest ei leidnud. Aga vähemalt pika triibulise salli sai valmis. Talvel on sellevõrra soojem.

Esimene hommik

Nagu tudengitel kombeks, kõndisin suvehommikul punktist, kuhu ma ei pidanud üldse minema, punkti, kus asub mu madrats, elevandialtar ja kohvitass. Tee viis mööda kultuskohast aadressiga Narva mnt 89. Ühe akna peal ringutas üks pool-alasti noormees. Jäin vaatama. Noh, päris kena noormees oli ja ilusad asjad mulle juba meeldivad. Isegi aknast vaadates. Teise akna peal kallistas üks paarike, kolmandast aknast vaatas vastu must kass. Neljas aken oli kardinatega kaetud, seda mis seal toimus, ma ei näinud. Tulid meelde kõik lood, mida sest majast on räägitud. Küll olla keegi vedanud mootorratta viiendale korrusele ja käinud hiljem naabritüdrukutel kolmelitrise purgiga bensiini küsimas, küll söönud keegi tuvisid, küll... Küll peetud pidusid, mis siiani kuulujuttudena ringlevad, küll juhtunud seal üht koma teist, küll on seal ärgatud ja mõeldud, et kus kurat ma olen. See viimane pani mõtlema selle peale, palju süütusi sinna majja on jäänud. Mu mõttekäiku katkestas vastutulev daam, kellele ma mõtteuimas otsa jalutasin. Naine naeratas ja kõndis edasi (see edasiminek vist eristabki sarnaseid kohtumisi Tallinnas ja Tartus — Tallinnas saab sõimata, Tartus aga naeratatakse). Naine jäi samuti korraks seisma — vaatas toda poolpaljast noormeest, siis vaatas üht akent viiendal korrusel ja muigas magusalt. Mälestused? Vist küll. Äkki tema oma jäi ka sinna...?

Teine hommik

Ühel hommikul, kui Tartu linna kõikide kirikute kellad olid löönud umbes viis, avastasin, et mu kööki on kogunenud mõned karvased ja sulelised. See kõik meenutas natukene Jää-ääre „Mürgiseene“ nimelist laulukest. Ainult selle vahega, et kedagi mürgitada ma ei soovinud, seent ei keetnud ja ausalt öeldes polnud ka porine sügisõhtu. Oli hoopiski suvine varahommik, kus vahelduseks elamisväärne temperatuur ja õhkõrn vihje sellele, et kohe on hakkamas uus päev. Moraalselt on küll veel eile, kuid kalendriliselt juba homme. Selline piiridel kõndimine, kus peas on veel eile, mil kõndisid Zavoodist kodu poole ja nägid peatänaval prügikasti otsas seismas kaabuga noormeest, kes elu eest luuletust luges. Ja ilusti luges, kusjuures. Peale tema sõnu tundus ääretult loogiline maanduda oma poolkommuunilikus köögis ja kokata, nagu homne oleks kaugel ja keegi ei tea, kas seda üldse ongi. Kõik oli nagu päris — riiuliorvadele pandi teeküünlad, pitsidest joodi õlut (iga kord viisakalt toosti tõstes, sest muidu poleks ju kultuurne), keedeti makarone ja praeti sibulat. Hiljem noolis üks noormees taldrikut ja ütles mõtlikult *Varahommikune säägiklubi*. Tüdruk lisas *Vot eta zižni, moi daragai*. Teine tüdruk aga ütles lakoonilisekt *Teinekordki mu tigudiivanile kuhjuge*.

Kolmas hommik

Varahommikune jalutuskäik jõe ääres teatava asutuse suunas, kus saab plastikust asju, mis hommiku kergemaks teevad. Jalutan, jõgi voolab ja mina jalutan. Kummalgi pool jõge on üks kalamees. Ei tea, mis ajab inimesi hommikul kell kuus jõe äärde kala püüdma — kirg kalade vastu, vihane ämm või kuri naine? Aga Kaarsilla alguses seisab üks noor neiu, seljas lilleline seelik ja jalas klõpsuvad kontskingad. Tükk aega seisab seal silla alguses, nagu võtaks julgust kokku. Lõpuks teeb arglikud sammud, siis veel mõned ja lõpuks sammub kontsade klõpsudes päris kiiresti tippu. Tüdruk seisab seal pikka aega, lõpuks tõmbab sisse paar kopsutäit õhku ja karjub täiest kõrist: „Ja ljublju tebja!“ Mina jalutan ja vaatan seda pealt ja mu sisemine romantik ütleb mulle: „Vot see ongi romantika!“ Tüdruk peab väikese pausi, tõmbab kopsud jälle õhku täis ja karjub täiest kõrist: „Idi nahhui!“ Mu sisemine küünik nurrub mõnust: „Vot SEE on romantika!“

Epiloog

Ma olen palju rääkinud hommikutest. Aga ma ei saa sinna midagi parata — need Tartu hommikud on lihtsalt üks omamoodi nähtus. Eriti suvel, kui isegi eestlased meenutavad normaalseid inimesi — käivad naeratades mööda tänavat ja teretuse peale ei viskagi puulusikat nurka. Hommikud... See on salapärane aeg. Eriti kui pole öösel maganud ja kulgemine toimub veidras tumeda ilu rütmis — pole ei eile ja pole ka täna. On... hommik. Tartu hommik. Vahel on see lihtne — sa avad silmad ja algabki uus päev, täis asjalikkust ja lõbusust (seda viimast siis, kui on juba hämarduma hakanud). Vahel läheb naasmine reaalsusesse raskemalt — teed silmad lahti ja proovid välja mõelda, miks SEE POISS su kõrval norskab. Eriti raskel juhul toimub aga kohutavamat sorti mälumäng ja... Aga mis sellest. Mul on tunne, et Alliksaarel oli siiski õigus. Et ongi ainult see praegune hetk. Matil oli ka õigus — öös on tõesti asju. Üksikud inimesed ja kollased kassid ja poisid ja sääsed ja... Ööst saab kord hommik. Nautigem hommikuid. Või nagu ütlesid poolteist tuhat aastat tagasi korralikud inimesed: *Carpe diem, quam minime credula postero*.*

*Püüa päeva võimalikult vähe usaldades homset.

Ruusina

Katja Tukiainen

LIKE

herään kahtena kappaleena.

kadulla kulkevat haukan silmät.

voimme laittaa navat sisäkkäin.

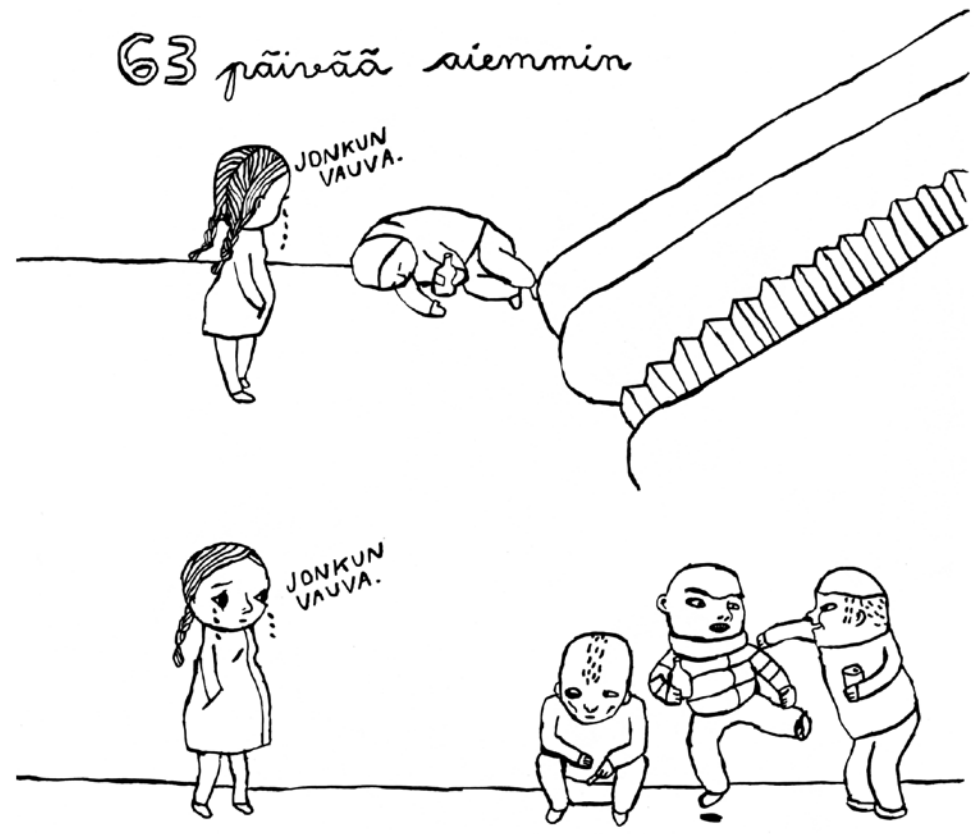

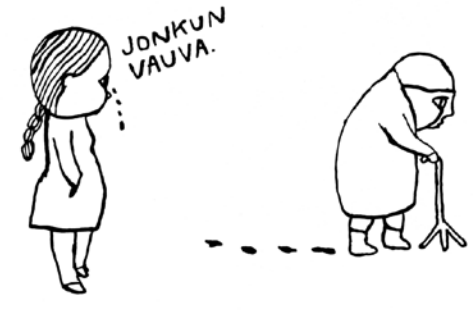

näen vain vauvoja.

6 päivää aiemmin

ilmassa on uhkapelin tuntua.

6 tuntia aiemmin

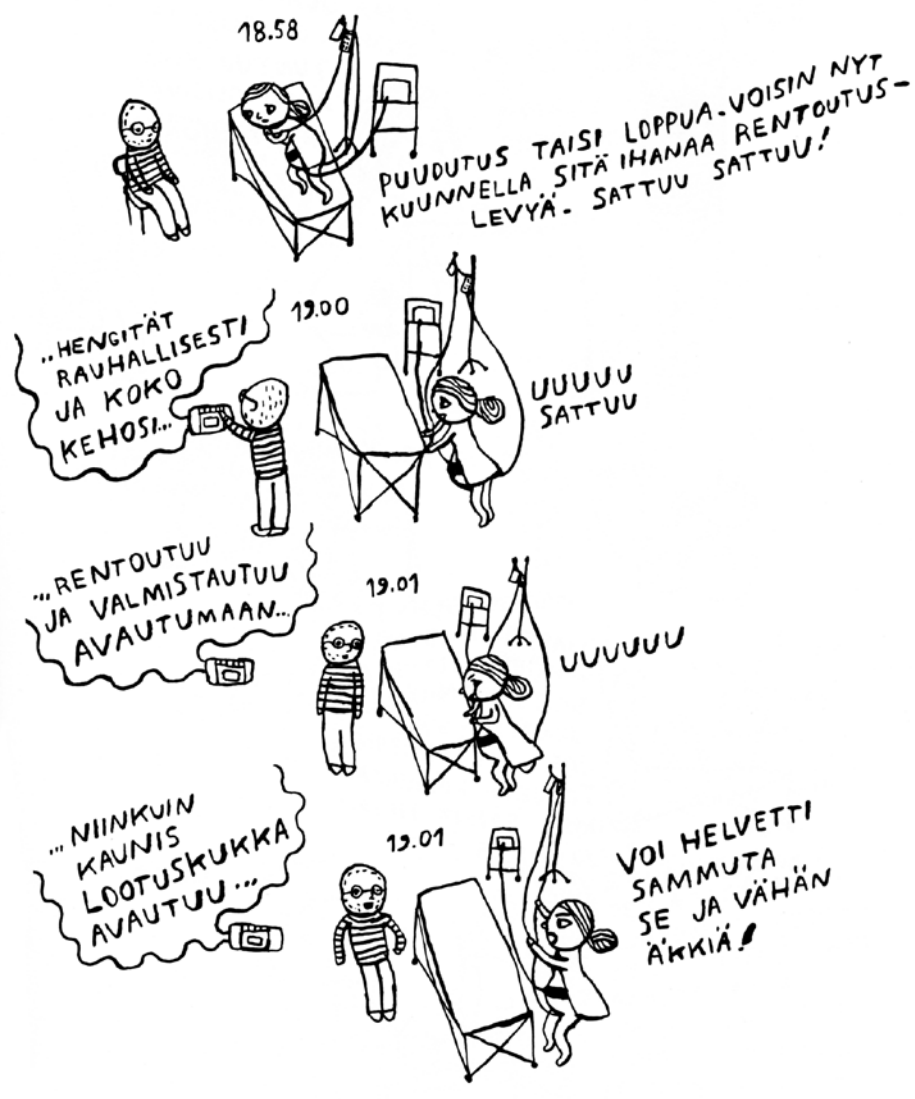

(jatkuu)

215 päivää myöhemmin